

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

116. An Episcopus ex justa causa possit imponere pensiones super
beneficia pingua suæ Dioecesis? Ex part. 9. tr. 9. & Misc. 4. res. 50. aliàs
49.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

Utrum aliqua notabilia inuenies circa intelligentiam Bullae Pij V. de resignatione beneficiorum. Et an ob praedicta Bulla est usu recepta, Patroni possunt praesentare ad beneficia haec resignata, consanguineos resignantis. Et an resignanti liceat nominare successorem, non deducendo in pactum, ut ipsi detur, sed significando collatoris, ut si velit, det ipsi. Ex p. 5. n. 14. & Misc. 2. Ref. 26.

Negatiuam sententiam determinatam esse in Motu Pij V. qui incipit, *Quanta Ecclesiae Dei*, edito anno 1568. obseruat Filiucius tom. 3. de Resignat. c. 8. n. 29. & ideo Villalobos in *summa*, tom. 2. de Resignat. c. 2. n. 2. sic ait. *Pio V. en su Estrauag. manda a los Colatores de los beneficios resignados, que no les den a los hijos, o a los parientes, o a familiares de los que resignan; y que si hizieren lo contrario, sea irrito.* Et ita hanc sententiam tenet et probat Paulus de resignat. benefic. lib. 5. q. 6. n. 188.

2. Verum his non obstantibus Castrus Palaus tom. 3. tract. 13. diff. 6. punct. 2. §. 1. num. 7. putat quoad hoc hanc Pij V. constitutionem non uideri usu receptam, sed potius a principio fuisse ab ea supplicatum, & conuenienter nec penas ob hanc causam ibidem impositas. Ita ille, & ante illum Garzias de beneficiis tom. 1. p. 11. cap. 3. num. 270. & Barboza de potest. Episcopi, p. 2. alleg. 69. num. 48. quibus ego addo Episcopum satis quidem doctum & Pium, Alphonsium Molotium in *sum. tr. 15. c. 10. n. 2.* ubi sic asserit. *Pio V. en su proprio moto ad las manos a los Obispos, mandando con graues penas, no pudiesen dar estos beneficios puestas en sus manos a sus parientes, ni a sus familiares, y criados. Fue mandado rigorosissimo para los Obispos, que haciendo el dover suyo, acomodando sus familiares y parientes segun su merced, quando les oviere vnos beneficios, y quando les oviere otras, era intolerable obligarlos a que cada qual se apartara de las prouisiones acudiesen a Roma. Suplico el Señor Rey Felipe I. de este mandado, y con sus cedulas a los Obispos, hazendoles saber como se auia supplicado desta Estrauagante, y que con seguridad de conciencia podian seguir la costumbre antigua, y recibir auiso en una cedula real sobre el Caso. Ita Molotius.*

3. Sed hi Doctores loquuntur quoad Regna Hispaniarum. Vnde pro aliis, ubi dicta Bulla est usu recepta, dubitatur circa illam ap. patroni possunt praesentare ad beneficia haec resignata consanguineos resignantis, quia in prohibitione non loquitur cum his, sed cum collatoribus, ne illi conferant. Quod potest intelligi ne illis conferant proprio motu, sed cum quando praesentatur a Patrono. Et quamuis penas in dicta Bulla statuta comprehendant etiam patronos praesentantes, id tamen intelligendum est, quando praesentant contra id, quod ibi illis prohibetur, quod tamen non est praesentare consanguineos resignantis, sed quod Praelati non admittant nominationem successoris factam a resignante. Et haec omnia cum multis doctis iunioribus docet Sanchez in *opusc. tom. 1. lib. 2. c. 3. dub. 36. n. 23.* qui etiam n. 23. circa uerba eiusdem constitutionis mouet aliud dubium, an uidelicet resignanti liceat nominare successorem, non deducendo in pactum, ut ipsi detur, sed significando collatori, ut si velit, det ipsi. Et respondet quod quidam iuniores dicunt, quod si fiat ante renunciationem, non caret scrupulo, quia Pontifex impedit factam liberam resignationem in manibus Praelati, nullum autem esse scrupulum nominare successorem, ut illi detur. Et id uerum esse existimat Sanchez. Tom. III.

Imò plus addit non uideri contra dictum. Motum proprium Pij V. significare Praelato successorem, relinquendo omnino in eius uoluntate prouidendum. Et ita illa uerba, *caueant ne nunt, aut uerbo*, &c. intelliguntur taliter, ut inducatur pactum tacitum, uel expressum, aut de his assumendis promissio, uel intentio, intelligitur promissio, scilicet expressa, uel intentio, in pactum tacitum deducta, alias dicendum esset, quod punit solum actum internum. Haec omnia Sanchez quae apud alios non facile inuenies, ideo plurimum notanda.

RESOL. CXVI.

An Episcopus ex iusta causa possit imponere pensiones super beneficia pinguia sua Diocesis. Ex. p. 9. n. 9. & Misc. Ref. 50. alias 49.

S. 1. Circa praesentem difficultatem, adesse aientem & negantem sententiam, notauit Machadus de *perfect. confess. tom. 2. lib. 4. part. 6. tract. docum. 7. n. 15. 2.* Itaque negatiuam sententiam tenet Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 38. num. 206. Pensionum Constitutionem per stylum Curiae referuari Summo Pontifici; uide Ordinarij non poterunt, nisi quatenus id eis privilegio, uel consuetudine est concessum; nam stylus Curiae ius facit; quod maxime in pensionibus uerum est, quarum ius uniuersum fere constat consuetudine. Confirmatur, quia pensionum Constitutio est contra ius commune, quo statuitur ut beneficia sine immutatione conferantur, *Decretal. lib. 3. ut. 12.* Itaque continet in se dispensationem iuris: at Episcopus utpote inferior non potest dispensare in iure, nisi quatenus id ei ipsum ius, uel consuetudo legitime praescripta, quae instat iuris habeat, concedit. Idem confirmari potest *Extrauag. Ambrosiae de reb. Eccles. non alienand.* Nam Constitutio pensionis non minus est alienatio quam uel decennialis locatio, uel hypothecatio; quia est alienatio rei immobilis; nempe iuris Ecclesiae competentis; pars enim iuris Ecclesiae ad fructus alienatur: quod maxime locum habet in pensionibus perpetuis. Ius autem tale inter immobilia censeretur constat. Idem crederem de pensionibus vitalibus, quia non minus inter immobilia censeretur debent quam redditus vitales, & usufructus. Adde has pensiones plerumque annexam habere aliorum bonorum obligationem, quae etiam illi *Extrauag. repugnat.* Requirit autem ea consuetudo, ut legitime praescripta censeretur debeat, secundum communem sententiam Doctorum, uel 40. annos cum titulo, uel tempus immemorabile sine titulo, quia ius commune, & iuris praescriptio ei obstat, iuxta *cap. 1. de praescriptionib. in 6.* Ita Lessius, cui adde Lopez in *instrum. tom. 1. cap. 203.* Sotum de *instr. lib. 9. quasi. 7. art. 2.* uide Ledesma in *summa tom. 2. tract. 12. conclus. 21.* haec asseruit: *Solo el Pontifice entre todos los Prelados Ecclesiasticos tiene autoridad de poner pensiones sobre los beneficios Ecclesiasticos. Esta conclusion tienen todos los Theologos, y Iuristas. Prueba de la comun costumbre de la Iglesia. De suerte que aunque estando en derecho Divino, qualquier Obispo puede poner pensiones sobre los beneficios de su Obispado que distribuye: pero por derecho positivo esta facultad esta reservada al Sumo Pontifice, como consta por el ofo.* Ita ille. Idem asserit Palaus tom. 3. tract. 13. diff. 36. punct. 3. n. 3. Valentia tom. 3. diff. 6. q. 16. punct. 3. Aragonius in 2. 2. *quasi. 100. art. 4. & alij.*

2. Probat hanc opinio Primò ex stylo Curiae de quo testatur praeter Lessium, Cardinalis Toletus in *Summa lib. 5. cap. 83. num. 1.* Secundò ex quodam

Sup. hoc in tom. 5. tr. 7. Ref. 36. 5. Probat hanc sententiam in fine.

LA N A E
BIBLIOTHECA
O. III. IV. V
E. III

Decreto Pauli IV. quod affert Granatius ad simoniam de Reseruationib. q. 62. n. 6. & 7. Mandosius de signat. tit. de Pensionib. vers. Hodie tamen, & in tit. de Confirmat. vers. Pensionis ab Ordinario. Tertio ex Bulla Pij V. quam adducit Parisius de Confident. quest. 28. num. 120. & 121. quia verba Pontificis prohibitiua vniuersalia sunt, respectu omnis Collatoris, ac proinde complectantur etiam Episcopos, vt constat ex secundo casu, quem damnat, & punit, & his verbis declarat habendum pro confidentialibus, quoties, inquit Collator, aut cedens iusserit, vel significauerit ei c. contulit beneficium, vt soluat pensionem sibi, vel aliis, seu illi vel illis, quem, vel quos idem Collator, aut cedens, vel alius pro se, scripto, aut verbo iusserit, &c. Ex his enim verbis videtur manifeste omni Collatori, ac proinde etiam Episcopo sublata facultas pensiones quascumque imponendi. Nam omnis pensio referatur à Collatore sibi, vel aliis, sed Pontifex decidit, quoties Collator pensionem sibi vel aliis in collatione referuat, habendam pro simoniaci confidentialis. Ergo cum hanc damnat, prohibeat, & puniat, prohibet quoque talem reservationem, vt impositionem pensionis. Imo Rebuffus de Pacificis possess. n. 105. notat etiam ante Pium V. per non vsum, & distinetudinem, facultatem Episcopis concessam, pensiones in aliquibus casibus imponendi cessasse, & ab aula recessisse.

3. His tamen non obstantibus, affirmatiuam sententiam in fauorem Episcoporum post dicta decreta & Constitutiones tenent plures Neoterici, & præcipue inter alios Garzias de beneficiis tom. 1. cap. 5. §. 2. n. 295. Gonzalez in Regul. Cancell. Gloss. §. 5. à n. 27. Barbosa de iure Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 56. qui addit, quod potest esse causa, vt Episcopus imponat pensionem super beneficium, amore quo ille suu ex fratre nepotem prosequitur. Vide etiam Gratianum in dispensat. foris. tom. 4. c. 617. n. 5. vbi sic ait: Quamuis regulariter ordinarius non possit referuare pensiones, cum illa non referuentur, nisi auctoritate Papæ; Rot. decisio. 437. n. 2. par. 1. m. recentior. Tamen hoc intelligitur sine iusta causa; nam illa existente partim ei permissum referuatio; videlicet pro bono pacis, vel pro studio alicuius scholaris pauperis, vel in vilitate Ecclesie, pro concordia litis, pro pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro vlu pio, pro renunciantibus ex causa renunciationis loco alimentorum in quantitate moderata, & non ex pacto partium, & præcedentibus similibus legitimis, & rationabilibus causis. Ita ille, qui postea num. 9. obseruat quod talis pensio referuatur per viam quantitatis pecunie; bladi, vel vini, non autem per via quotæ, videlicet quod detur tertia vel quarta, pars reddituum, quia hoc esset diuidere beneficium, quod de iure prohibetur, cap. Maioribus, de præbend. cap. de Cetero, de Transaction. Et in n. 13. etiam obseruat, quod in casu quo Episcopus potest referuare pensionem; istud intelligeretur, vt referuatio solum fiat vsque ad vitam onerati, ita vt tantum teneatur ad talem pensionem primus oneratus, non autem successor in illo beneficio. Non enim Ordinarius, vel alio inferior possit imponere huiusmodi pensiones perpetuas, & ad successores transmissibiles, & alios, provt facit summus Pontifex, nec fructus beneficiorum diuidere, nisi pro bono pacis ex causa concordie, & ad lites tollendas tales pensiones referuaret; quia tunc habet facultatem illas imponendi perpetuo duraturas, & ad successores transmissas provt Papa solet referuare. Et tandem n. 8. statuat, quod non sufficeret assertio Episcopi dicentis causam interuenisse in similibus pensionibus per eum referuatis, ideo aliunde debet constare de causa.

4. Nec desunt etiam præter Canonistas, Theologos, qui partem Episcoporum tuerentur, & præcipue in-

ter alios Filliucius, tom. 3. tract. 4. 2. cap. 2. q. 3. n. 3. Azorius, tom. 2. lib. 8. cap. 6. quest. 1. Vviggers de Inst. tract. 7. cap. 4. dub. 15. num. 89. Malderus de Inst. tract. 9. cap. 3. dub. 12. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. c. 24. n. 27. & alij. Ad argumenta verò contraria responderetur, quod iura statuant, ne beneficia conferantur cum diminutione; atqui Episcopi non sunt supra Canones, sicuti Pontifex; ergo non possunt referuare Pensiones, quia sic videntur conferre beneficium cum diminutione. Responderetur: Flaminius de Resignationib. beneficior. q. 2. n. 3. dicit Canones illos hoc tantum prohibere velle, ne Collatores sibi aliquid applicent, aut referuent ex ipsis beneficiorum prouentibus. Vel cum aliis responderi potest, Canones tantum statuere legem ordinario Collatori vt tali, quia huic non liceat in permutationibus, aut resignationibus diminutionem aliquam facere, sine pensionem pro altero referuare, non autem ibi aliquid statui contra ordinariam potestatem Episcopi, vt talis. Ad stylu Curie de quo testatur, Tolens, & alij; Garzias vbi supra n. 310. negat adesse. Ad Decretum Pauli IV. idem Garzias n. 301. dicit factum fuisse pro Dataria, scilicet ne Ministri, seu Officiales Papæ absque ipsius licentia pensionem imponant. Ad Bullam Pij V. Filliucius vbi supra n. 5. existimat, nullam facultatem Episcopis abrogatam, quæ prius vti licite possent; sed tantummodo punitam impositionem pensionis ab ipsis factam sine causa, & hoc non in omni casu, sed in collatione beneficii. Ex quo inferitur primò, posse Episcopos extra casum collationis imponere pensiones, ob illas omnes causas, quæ recensimus; illas enim Pij Constitutio non attigit. Secundo inferitur in collatione præsumptione confiditæ tantum adesse cum pensio imponitur primò sine causa vlla probabilis; secundo cum referuatur in fauore personæ declarandæ, tertio, cum collatio fit de beneficio vacante ob cessionem pro resignationem. Ita Filliucius.

5. Ad id, quod dicitur Rebuffus, & alij, Episcopos amississe facultatem imponendi pensiones ex non vtu respondet Garzias num. 309. quod per non vsum non tollitur facultas aliquid faciendi.

6. Et tandem ad confirmationem supradictorum adducitur Decisio Sacre Rotæ Mileuitana Canonice 6. Martij 1595. coram Millino, dicens, quod pensio imposita per Episcopum ad fauorem ceteræ personæ, etiam de consensu promissæ, etiam corâ Notario, præstito in forma, non facit prouisionem simoniacam, licet sit nulla ipsa pensio, si non constet de causa; si autem pensio fuisse imposita per Episcopum personæ sibi bene visæ, & postea declarandæ, esset simoniacæ, & confiditæ ex Bulla Pij V. quo casu solui est intelligenda. Ex quâ Decisione Rotæ apparet, posse Episcopos imponere ex iusta causa pensiones; & quod id fuerit eis prohibitu ex Bulla Pij V. quam contra illos afferbat Parisius; vnde hic non desera apponere verba D. Thomæ in 2. 2. q. 100. art. 4. ad quartum, sic asserentis: Si Episcopus, antequam beneficium alicui conferat, ob aliquam causam ordinauerit aliquid subrahendum de fructibus beneficii conferendi, in pio vltis expendum non est illicitum. Ita Sanctus Doctor. Et ideo, stantibus supradictis ait Layman. lib. 4. tit. 2. c. 18. n. 2. Negari non potest in casibus specialibus, ac necessariis, v. g. propter paupertatem, senium resignatis, ob lites compositionem, aut ad coarctandos fructus in permutatione beneficii, adhuc hodie Episcopo competere, vt pensio beneficii imponat; quamuis non in perpetuum, neque cum facultate transferendi ad alteru, sed solum ad vitam pensionarij, id est, eius cui pensio designatur, sicuti habetur in cap. Nisi essent, de præbendis. Ita pari ratione statuere potest Episcopus cum Capitulo ob causam necessitatis, vel magnæ utilitatis, vt pars aliqua reddituum beneficii ad certu vsu pium, v. g. Ecclesie fabricam, Religiosorum sustentationem;

item ad debitorum nomine Ecclesie contra-
dictum solutionem applicetur. Hæc Layman.

7. Nota tamen, ut dictum est, ut Episcopus valide
pensiones imponat, debet semper interuenire iusta
causa, ad eam legitima, qualis scilicet leges præscribunt.
Ex quo infertur primo, pensionem collatam ab Epi-
scopo nulla causa expressa, nullam & inuaidam esse,
vt ex pluribus Decisionibus probat Garzias *part. 1.*
cap. 2. Secundo posse eam argui confidentiæ simoniacæ,
vt conuicta est, quæ tradit Flaminius *q. 28. de Con-*
fess. & post illum Garzias part. 1. c. 5. §. 2. Tertio cau-
sam expressam, sed non qualem leges permittunt, vi-
tute etiam impositionem pensionis ab Episcopo,

cui tantum iura concedunt hanc facultatem in certis
casibus & propter causas expressas, vt bene Nauarrus
consil. 4. de simonia, & Filiucius ubi supra, n. 8.

8. Verum, si stylus Curie hodie absolute, & sine
vlla distinctione, pensiones omnes referuat soli Pon-
tifici, vt vult Toletus, Lessius, Binsfeldius, & alij pri-
uatiuè, quoad Episcopos videtur ab ipsis omnino
seruandus, quia stylus Curie facit ius, & in his ma-
teris Romana praxis est regula: vnde cautè proced-
ant Episcopi; nam præter iurisdictionem vsurpa-
tam, beneficiatus tentabit litem contra pensiona-
rium, de nullitate pensionis impostæ ab Episcopo
potestatem non habente.

TRACTATUS QUARTVS
DE
POENIS, SEV MVLCTIS
PECUNIARIIS EPISCOPO NON APPLICANDIS.

RESOLVTIO PRIMA.

An Episcopi possint imponere pœnas pecuniarias
etiam laicis ex delictis mixtis fori?
Et affirmatiue respondetur.
Et curia docetur Episcopos habere Fiscum saltem ex
consuetudine. Ex *part. 1. c. 1. §. 1. Ref. 1.*

 Anc questionem à nullo Theolo-
go morali inuenio diligenter per-
tractatam, & tamen est adeo pra-
cticalis, ideo ad communem vti-
litatè latè examino. Et quo

ad primum, videtur Episcopos non posse pœnas pecu-
narias imponere, ex *cap. 1. auper. 11. questione 3. cap.*
Si lapsi 50. dist. 1. cap. 1. de pœnis, cap. Irrefragabili §. ult.
de Officio ordinarij, & cap. 1. Clericorum, de vita, & ho-
nor. Cleric. per quæ iura habetur, quod delinquentes nõ
sunt in pecunia puniendi; quia personæ delinquent,
& non pecuniæ, vt §. Operæ, collat. 3. de mand. Princip.
quare pœna suos debet sequi Aurhores leg. Sancimus
Cap. de pœnis. Hinc lictorus; citò violatur auto iusti-
tiæ, nullamque reus perimiticit pœnam, quam seip-
se posse redimere, cap. Pauper. 11. q. 3. Hostiensis in Sum-
ma. de Officio ordinarij. §. Quid pertinet n. 4. dicit, quod
delicta debent puniri secundum statuta Canonica, &
non secundum quæstum pecuniæ. Hanc etiam sen-
*tentiam docuit Segura Dauolos *part. 2. cap. 10. per**
num. 3. & probati potest ex autoritate Francisci
*Alfari de Officio Fiscalis *Gloss. 9. n. 9.* qui tenet, Epil-*
scopon non habere Fiscum.

2. Verum his non obstantibus, tanquam certam
opinionem affirmatiuam tenendam esse puto, nem-
pe Episcopos posse imponere pœnas pecuniarias, ex
gravi vbi que recepta, & probatur ex *cap. Dilectus de*
Officio Ordinarij, cap. si quis 23. questione 5. c. Cum sit
num. §. ult. de Indulg. & docent communiter Do-
*ctores, vt Corneus *consil. 19. lib. 2. per totum Farinacius**
*num. 1. *quest. 19. n. 1.* Iulius Clarus, *lib. 5. *quest. 80. n. 5.**
& alij, quos adducit, & sequitur Mauritius de Alze-
*do, de Præsentia Episcoporum, *p. 1. cap. 12. n. 90.* &*
*Barbosa de potest. Episcop. *part. 3. allegat. 197. n. 16.* fir-*
mantes etiam Episcopos, saltem ex consuetudine ha-
bere Fiscum, vt notauit etiam Couarruias, Bo-
*Tom. 1. 1. 1.**

badilla, Regens de Vico, & Salzedus in locis infra
citandis. Et ad iura superius allata respondent, &
concordate nituntur plures, quos inuenies apud Se-
guram Dauolos ubi supra. Itaque certum est posse
Episcopos pœnas pecuniarias imponere etiam Lai-
cis ex delictis mixtis fori contra Regentem de Vi-
co in Pragmat. Regni Sardinia, tom. 2. tit. 7. cap. 6.
num. 7. & ita firmat Farinacius tom. 1. *quest. 19. n. 5. 1.*
quia ex talibus delictis Ecclesiasticæ Iurisdictioni
se subiiciunt, vt in *cap. Statuimus 16. *quest. 1. & cap.**
*Quisquis 17. *quest. 4.* & notat Abbas in *cap. Licet de**
pœnis.

Sup. hoc in
tom. 9. tr. 2.
ex Ref. 302.
§. Cum igi-
tur, curiam
ad lin. 2.

RESOL. II.

Episcopos non posse pœnas pecuniarias sibi appli-
care, sed applicandas piis locis demonstratur,
etiam si sint impostæ per sententiam, siue per Sta-
tutum.

Et quid, si Episcopus sit adeo pauper?
Et quid est sentiendum de contraria consuetudine, per
quam pars pœnarum applicabatur Vicario, vel Ca-
mere Episcopi, vel fabricæ Ecclesie Cathedralis? Ex
p. 10. tr. 8. Ref. 2.

§. 1. Sed difficultas est, an Episcopus dictas pœ-
nas pecuniarias possit sibi applicare. Et re-
spondeo, quod stando in iure communi antiquo, sunt
aliqui affirmatiuæ sententiæ adherentes, vt docet
Bald. in *auth. bona damnatorij lib. 2. C. de bonis proscri-*
ptorum, Ananias in cap. Excommunicamus in princ. n. 9.
de hæreticis, Angelus de maleficijs, in verb. eius bona,
*n. 30. Barbatia *consil. 22. n. 12. vol. 3. Gomez super leg. 7.**
*Tauri n. 75. Franciscus Marc. *decis. 339. num. 12. p. 1.* at-*
*tamen minimè hoc procedere, (ait Conartrui. *lib. 2.**
Var. cap. 9. num. 9.) vbi sententia Iudicis pœna
pecuniaria infertur: sed si tantum eadem pœna
statuto, aut constitutione sancita fuerit, pote-
rit Iudex Ecclesiasticus eam in proprios vsus
expendere, id etenim fit statuti & legis au-
thoritate: ex quo suspicio auaritiæ abest ab ipso
Iudice, cum per statutum ea pœna Episcopo, aut
Iudici adicitur, notant Hostiensis, Abbas, &
Felinus, in c. Irrefragabili §. cæterum. Quod etiam

ANNA
OIBIA
O. III. IV. V
E. III